

Aan Provinciale Staten van Zeeland

Middelburg, 9. september 2020

Betreft: niet verstrekken van de gevraagde informatie door GS aan PS

Geachte voorzitter,

Op 28 augustus jl. stuurden Gedeputeerde Staten (GS) de antwoorden op de schriftelijke vragen van de FVD-fractie ingevolge artikel 44 RvO Provinciale Staten van Zeeland over het project N673 Zanddijk/Molendijk Yerseke aan Provinciale Staten (PS). U zult net zo geschrokken zijn als de leden van de FVD-fractie, toen u via die antwoorden¹ vernam dat GS weigeren door Statenleden gevraagde informatie te verstrekken. Hiermee ondergraven GS de controlerende functie van PS.

De onderhavige vragen zijn gebaseerd op het vragenrecht, zoals in de Provinciewet (PW) is ingeschreven via art. 151 lid 1. Mogelijk hebben GS gedacht dat dit recht geen corresponderende plicht tot antwoorden inhoudt voor GS, wellicht omdat het artikel niet rept daarover. In dat geval vraag ik u GS erop te wijzen dat dit artikel slechts door de (nationale) wetgever is opgenomen als uitvloeisel van de Wet dualisering provinciebestuur, waarmee men de controlefunctie van PS wilde accentueren. Men moet natuurlijk wel verder kijken dan de neus lang is. Het inlichtingenrecht, waaronder het vragenrecht, ligt reeds besloten in de al langer in de PW opgenomen informatieplicht van GS en de afzonderlijke leden daarvan (art. 167 lid 3 PW) en van de Commissaris des Konings (art. 179 lid 3). Er is dus, ook al blijkt dat niet expliciet uit art. 151 PW, wel degelijk een antwoordplicht voor GS. Ik wees u daarvoor reeds op art. 167 lid 3 PW, en bij dat artikel moeten wij dan ook verder te rade gaan.

Art. 167 PW leert ons dat GS en elk van zijn leden afzonderlijk aan PS verantwoording schuldig zijn over het door hen gevoerde bestuur. GS dienen PS vanuit zichzelf alle inlichtingen te verstrekken die PS voor de uitoefening van hun taak nodig hebben. Mede omdat het mogelijk is dat GS niet altijd goed kunnen inschatten welke informatie wij als PS nodig hebben, heeft de wetgever, in lid 3 van dit artikel, opgenomen dat GS mondeling of schriftelijk de door één of meer leden gevraagde informatie geven. Er is wel een verschoningsgrond opgenomen, en dat is als het verstrekken van de informatie in strijd is met het openbaar belang. Op die verschoningsgrond hebben GS zich niet beroepen, en de gevraagde informatie dient dan ook verstrekt te worden aan PS.

De verantwoordingsplicht is een collectieve plicht voor GS als geheel en een individuele plicht voor de afzonderlijke leden. Dat is een belangrijke plicht, omdat anders het daarmee samenhangende recht van Statenleden op inlichtingen een lege huls zou zijn. Helaas regelt art. 167 niet nader hoe de verantwoording precies moet worden afgelegd. Het eventueel verbinden van politieke consequenties aan het niet verstrekken van informatie is uiteraard een zaak van PS. Het kan en mag, in dit geval, evenwel geen onderwerp van debat zijn of de gevraagde inlichtingen zijn verstrekt. Dat is niet gebeurd. Ook eerdere vragen vanuit de FVD-fractie bleven onbeantwoord. Voorlopig hoogtepunt was het niet beantwoorden van de schriftelijke vragen van 2 februari jl. van onze fractie inzake de kosten van de Marinierskazerne te Vlissingen. Het niet beantwoorden door GS van vragen van PS-leden en het daarbij niet verstrekken van informatie aan PS baren de FVD-fractie grote zorgen. Immers voorwaarde voor de uitoefening van een goede controle is dat Statenleden tijdig en volledig worden geïnformeerd door GS.

¹ Aanhangsel bij de notulen van Provinciale Staten van Zeeland 2020, nummer 87

Met het, zonder zich op een geldige verschoningsgrond te beroepen, niet verstrekken van de gevraagde informatie over diverse aspecten aangaande het project N673 Zanddijk/Molendijk Yerseke, handelen GS wederom in strijd met de wet (art. 167 lid 3 PW). Dat baart onze wetsgetrouwe fractie grote zorgen. De inlichtingenplicht van GS tegenover PS vloeit voort uit de, ook reeds genoemde, verantwoordingsplicht, die in ons democratisch stelsel ligt opgesloten. Zij is het middel bij uitstek om die verantwoordingsplicht te laten functioneren. Provinciale Staten kunnen hun controletaak niet uitvoeren indien zij niet over de daarvoor noodzakelijke informatie beschikken. Art. 167 PW is kortom één van de pijlers van het provinciale democratische stelsel. Temeer voor het gebruik van het daarmee corresponderende recht, in dit geval gelegen in art. 151 lid 1 PW, een Statenlid niet afhankelijk is van een meerderheid in Provinciale Staten. Een lid van GS of GS als geheel dat weigert informatie te verstrekken aan één of meer leden, zonder dat het een beroep doet of kan doen op het openbaar belang, handelt, we zeggen het maar nogmaals, in strijd met de wet. De FVD-fractie verzoekt u, mijnheer de voorzitter, GS eraan te herinneren dat zij zijn gebonden aan het bepaalde in de Provinciewet. In dit geval doelen wij specifiek op art. 167 lid 3 PW. Wij verzoeken u, mijnheer de voorzitter, tevens GS op te dragen alsnog de door ons gestelde schriftelijke vragen op zo kortst mogelijke termijn te beantwoorden en alle gevraagde inlichtingen te verstrekken.

Het recht op inlichtingen op grond van art. 167 (lid 3) PW gaat verder dan het recht op informatie o.g.v. de Wet Openbaarheid van Bestuur (Wob). Alle informatie die openbaar is o.g.v. de Wob moet ook gedeeld kunnen worden met PS. Maar dat is de ondergrens. PS dienen alle inlichtingen te krijgen, die het nodig heeft en/of leden wensen te krijgen. Een weigering kan slechts als men zich kan en mag beroepen op het genoemde verschoningsrecht. Daarbij speelt een rol dat GS de mogelijkheid hebben informatie vertrouwelijk aan de Staten te overleggen.

Op basis van het derde lid van art. 167 PW moeten ook door individuele Statenleden gevraagde inlichtingen worden verstrekt. Dit moet de positie van minderheden in PS versterken. Het recht dient er primair toe te voorkomen dat met name Statenleden van oppositiepartijen te weinig informatie krijgen. Als het inlichtingenrecht niet aan (individuele) Statenleden zou toekomen, dan zouden zij evenals burgers met een beroep op art. 3 Wob om informatie moeten verzoeken. De informatie zou niet altijd gegeven (kunnen) worden vanwege de in art. 10 en 11 opgenomen beperkingen. En daar lezen wij, als redenen om geen informatie te mogen verstrekken op grond van de Wob, in art. 10 lid 1 onder d: "persoonsgegevens betreft als bedoeld in de artikelen 9, 10 en 87 van de Algemene verordening gegevensbescherming, tenzij de verstrekking kennelijk geen inbreuk op de persoonlijke levenssfeer maakt." En in lid 2 onder e van datzelfde artikel, als reden om geen informatie te verstrekken: "de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer". In art. 11 lid 1 Wob staat nog de volgende beperking om geen informatie te hoeven te verstrekken: "In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen." Op dit soort overwegingen mogen GS zich niet beroepen voor het niet verstrekken van de door PS gevraagde inlichtingen. Het is niet de bedoeling van de wetgever dat de beperkingen van de Wob het recht van de volksvertegenwoordiging ook inperken. Daarnaast gaat de weigering van GS om informatie te verstrekken nog verder dan dat. De Wob kan ook inspiratie geven hoe men toch over persoonlijke beleidsopvattingen met het oog op een goede en democratische bestuursvoering informatie kan verstrekken in niet tot personen herleidbare vorm (zie daarvoor art. 11 lid 2 Wob). GS hadden dus ook bepaalde informatie kunnen anonimiseren, maar gaan gelijk over om, met een beroep op de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer, in het geheel af te zien van het verstrekken van de gevraagde inlichtingen. Dat kan natuurlijk niet de bedoeling zijn. Een Statenlid kan de op hem rustende publieke plicht en verantwoordelijkheid alleen waarmaken indien hij toegang heeft tot alle relevante informatie. En hoewel onze fractie geen groot voorstander is van geheimzinnigheid, kunnen Statenleden geheimhouding worden opgelegd m.b.t. de verstrekte informatie, zodat in gevallen van art. 10 Wob informatie niet zonder meer hoeft te worden geweigerd aan Statenleden.

Feitelijk is het zo dat GS slechts inlichtingen niet hoeven te verstrekken aan PS als men een beroep kan en mag doen op het openbaar belang. Zoals gezegd, hebben GS geen beroep gedaan op deze verschoningsgrond. De vraag is daarnaast of GS dat in dit geval überhaupt wel zouden mogen doen. Men mag niet t.a.v. de verantwoordingsplicht als zodanig een beroep doen op strijd met het openbaar belang, daarvoor kunt u, samen met ons, gewoon even kijken naar art. 167 lid 1 PW. Ziet u daar een clausulering staan? Neen, inderdaad, die ontbreekt. Toch ontbreekt steeds de motivering waarom GS gevraagde inlichtingen zouden kunnen verstrekken. Men zegt slechts bij meerdere verzoeken om inlichtingen: "Verder verwijzen wij naar het antwoord op vraag 4."

Uit de Memorie van Toelichting (MvT²) bij de PW, haal ik dat er bewust is gekozen voor het vage criterium openbaar belang. Alleen als er zwaarwegende belangen in het geding zijn, hoeft men niet aan de inlichtingenplicht te voldoen. GS zullen zich dan nadrukkelijk moeten beroepen op strijd met het openbaar belang indien het informatie weigert, en PS zullen moeten beoordelen of zij dit beroep aanvaarden. Dat GS aangeven dat “het mogelijk [moet] zijn te brainstormen zonder daarop later door buitenstaanders te worden aangesproken”, is heel aardig gevonden, maar geen wettelijke verschoningsgrond. Daarnaast is het ook niet zo dat de FVD-fractie vroeg naar hersenspinsels van gedeputeerden of ambtenaren; wij vroegen naar: wie met wie en waarover heeft gesproken in een bepaalde aangelegenheid.

GS beroepen zich bij de weigering om bepaalde informatie niet te verstrekken niet op de wettelijke verschoningsgrond, maar op jurisprudentie van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Allereerst acht onze fractie het wenselijk dat GS dan ook aangeven naar welke jurisprudentie men precies verwijst. Wij willen dat graag zelf nalezen; temeer alles natuurlijk afhankelijk is van de omstandigheden van het geval. Het is daarnaast niet aan GS om te bepalen welke rechten zwaarder wegen dan andere rechten. De weigering om o.g.v. art. 167 gevraagde inlichtingen te verstrekken, is niet vatbaar voor beroep op de bestuursrechter. Heel bijzonder is het dan om van GS te vernemen dat er relevante jurisprudentie bestaat over dit vraagstuk. Daar willen wij natuurlijk heel graag meer van weten. Eerdere uitspraken³ waarin volksvertegenwoordigers in beroep gingen tegen een dergelijke beslissing van colleges, werden niet ontvankelijk verklaard. Dat wil zeggen dat men aan een inhoudelijke behandeling van de zaak verder ook niet is toegekomen. Ik vraag mij dus oprecht af of GS zich kunnen beroepen op relevante jurisprudentie. Dit is echt een zaak tussen volksvertegenwoordiging en uitvoerende macht. Zo kunnen de vragenstellers tegen het ‘besluit’ van GS om bepaalde inlichtingen te verstrekken ook al geen beroep doen op de bestuursrechter⁴.

Ik kan niet nalaten om aan te geven dat in een democratie als de onze het vragenrecht de facto het enige recht is dat een oppositiepartij heeft. Het recht op informatie/het recht op antwoord is de ruggengraat van ons democratisch bestel. Het recht is nodig om te kunnen controleren. GS misgunnen feitelijk de oppositie het gebruik van dit recht. Als een volksvertegenwoordiging dergelijk gedrag toelaat, is die volksvertegenwoordiging geen knip voor de neus waard en verzaakt ze haar taak. Dat lijkt mij het ergste wat men kan zeggen over een volksvertegenwoordiging. Dan reageert louter de macht, bevroren in een coalitie van bepaalde partijen. Het stelt de oppositie buitenspel. Men hoeft dan ook niet meer te klagen dat burgers geen vertrouwen meer hebben in de politiek. Men heeft dit als volksvertegenwoordiging zelf gecreëerd. Men moet dan ook niet schijnheilig klagen dat de burger dan niet meer komt opdagen bij verkiezingen voor deze volksvertegenwoordiging.

Tenslotte nog het volgende: op de vraag van de FVD-fractie naar het Ecorys rapport i.o. van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat is op 28 augustus jl. door GS geantwoord dat dit rapport inmiddels aan PS is verstrekt. Onze dank daarvoor. Maar de niet ingewijde lezer van de antwoorden op de vragen zou kunnen denken dat de FVD-fractie naar de bekende weg vraagt. Immers, GS antwoorden op onze vraag om inzage te krijgen in dit rapport dat, en ik citeer, “Het Ecorys rapport is inmiddels verstrekt aan de Staten.”. Dat is echter niet juist. De antwoorden op onze vragen zijn binnengekomen op 28.08.2020 om 14:14 u. Terwijl het rapport, die dag, pas om 16:34 u. is binnengekomen bij de leden van Provinciale Staten. Ook bij de griffie, wij vroegen het namelijk direct na, wist men van niets.

Wij hopen, mijnheer de voorzitter, dat u zich sterk wilt maken voor de rechten van Provinciale Staten en zien dan ook uit naar uw appel op GS om toch ons de gevraagde inlichtingen te verstrekken, waarmee het algemeen belang ten zeerste is gediend. Wij verzoeken u voorts deze brief toe te voegen aan de lijst van ingekomen stukken van Provinciale Staten van Zeeland.

Hoogachtend,
mede namens de leden Walravens en Van Hoecke van de fractie van het Forum voor Democratie (FVD) in de Provinciale Staten van Zeeland,

Martin Bos.

² MvT, Kamerstukken II, 19 403, nr. 3, p. 145/146.

³ Uitspraken Rechtbank Arnhem, 29.04.1988, AB 1998, 274, en van 16.04.1998, Gst. 1998, 7081 en uitspraak in hoger beroep door de ABRvS van 17.05.1999, Gst. 1999, 7099.

⁴ MvT, Kamerstukken II, 27 751, nr. 3, p. 31/32 en NvW, Kamerstukken II, 27 751, nr. 19, p. 3).